

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n toimintakertomus 2019

Hyväksytty SKTL:n yhdistyksen kokouksessa 22.8.2020

Vuonna 1955 perustettu Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto on Suomen vanhin kääntäjiä ja tulkkeja edustava yhdistys. Se on myös ainoa järjestö, joka edustaa laajasti käännös- ja tulkkausalan ammattaita opettajat ja tutkijat mukaan lukien. Liitto on aatteellinen etujärjestö, ja sen perustehtävä on edistää kääntämisen ja tulkkauksen alan toimintaedellytyksiä ja arvostusta.

SKTL 2019 pähkinänkuoressa

Jäseniä 1722

Jaostoja 5

Paikallisosastoja 3

Järjestettyjä tilaisuuksia koko vuonna 82

Toimikuntien ja työryhmien aktiiveja 56

Kansallisia yhteistyöelimisiä, joihin osallistutaan säännöllisesti 16

Jäsenyksiä kansainvälisissä järjestöissä ja yhteistyöelimissä 9

1 Kääntäminen ja tulkkaus Suomessa

Kääntäminen ja tulkkaus läpäisevät kaikki yhteiskunnan toiminnot kulttuurista ja tieteestä viranomaistoimintaan ja liike-elämään. Suomessa on kautta aikain elänyt rinnan useita kieliyhteisöjä, joiden keskinäinen viestintä hallinnon, kaupan ja kulttuurin alalla on perustunut kääntämiseen ja tulkkaukseen: muun muassa lakeja, tiedonantoja ja ohjeita on sekä käännetty että tulkattu.

Kansainvälinen kulttuuri- ja tiedonvaihto, laajeneva kansainvälinen viranomaisyhteistyö ja vilkastuva maahanmuutto edellyttävät ammattitaitoisia kääntäjiä ja tulkkeja. Kirjallisuuden kääntäminen lienee avokääntämisen ohella suurelle yleisölle käännösalan ammattitehtävänä tutuin. Vaikka käännetyn kirjallisuuden nimikkeiden määrä onkin hieman laskenut viime vuosina, käännöskirjallisuuden osuus kaikista Suomessa kustannetuista teoksista on pysynyt suurena koko 2000-luvun ajan. Niin tieto-, kauno- kuin viihdekirjallisuudenkin kentällä eräät myydyimmistä teoksista ovat viime vuosina olleet nimenomaan käännettyä kirjallisuutta. Käännöksiä on huomattavan paljon myös elokuva-, sarja- ja pelituotannoissa. Lisäksi suomalainen kirjallisuus on merkittävä vientituote, jota ei olisi ilman ammattimaisia kääntäjiä.

Kirjallisuuden lisäksi arjessa esiintyy paljon käännostekstejä eri yhteyksissä ja muodoissa, vaikeasti tekstiä – kirjallista tai suullista – aina tunnistetaan käännökseksi. Merkittävä osuus käännoista perustuu kielilakiin ja erilaisia viranomaismenettelyjä sääteleviin lakeihin, joten kääntäminen on olennainen osa julkishallintoa.

1.1 Viimeaikainen kehitys käännös- ja tulkkausallalla

Ominaista käännös- ja tulkkausalan kehitykselle on ollut kääntämisen ja tulkkauksen eri muotojen jonkinasteinen eriytyminen. Sama henkilö voi toimia esimerkiksi kirjallisuuden suomentajana, avokääntäjänä ja tulkkina, mahdollisesti asiatekstinkääntäjänä ja opettajanakin, ja hänen tulee hallita yhä enemmän toisistaan poikkeavat sopimuskäytännöt, työvälineet ja työskentelytavat.

Lisäksi toimintaympäristöt muuttuvat jatkuvasti ja sen myötä myös toimintatavat ja käytettävät työkalut. Osa markkinoista ketjuuntuu ja automatisoituu entisestään. Tämä markkinan osa työllistää alihankkijakääntäjien ja -tulkkien verkostojen lisäksi käännös- ja tulkkauspalveluiden hallinnoinnin ja markkinoinnin henkilöstöä. Alihankkijat ovat sangen usein itsensätyöllistäjiä, joiden ammatinharjoittamisen muoto vaihtelee.

Kääntämisen ja tulkkauksen määrä yhteiskunnassa lisääntyy lisääntymistään, ja asiakkaiden tarpeet poikkeavat toisistaan. Samaan aikaan, kun suuret ylikansalliset toimistot ovat ostaneet ja sulauttaneet itseensä pienempiä toimistoja, monet pienet toimijat ovat pystyneet erikoistumaan joihinkin tekstityyppeihin, erikoisaloihin tai kieliin ja luoneet sen myötä itselleen vakaan asiakaskunnan, johon usein voi kuulua sekä ns. suorita asiakkaita että suurempia toimistojakin, jotka ostavat erityisosaamista alihankintana.

Markkinoiden monipuolistuminen edellyttää paitsi joustavuutta myös hyviä työelämä- ja asiakaspalvelutaitoja. Yksittäisen kääntäjän ja tulkin on jatkuvasti päivitettävä tietoaan ja osaamistaan myös muuten kuin työnsä sisällön kannalta.

1.2 Kääntäjät ja tulkit työmarkkinoiden osana

Kääntäjät ja tulkit ovat ensisijaisesti työllistyneet pienyrittäjinä tai freelancereina. He ovat siten olleet edelläkävijäryhmä niissä muutoksissa, joita suomalaisessa yhteiskunnassa nyt nähdään suuremmissa mittakaavassa. Yksinyrittäjien ja toimeksiantajistaan riippuvaisten itsensätyöllistäjien asema on ollut kääntäjien ja tulkkien keskuudessa koettua ja elettyä todellisuutta jo ennen kuin ilmiö on noussut kansallisen politiikan asialistalle.

Kirjallisuuden kääntäjien ansiokehitys on ollut lähes olematonta viime vuosien aikana. Yleensä kertakorvauksena suoritettavat tekijänoikeuskorvaukset ja käännöspalkkiot ovat pysyneet samalla tasolla jo pitkään. Osa kääntäjistä saa valtion kirjallisuustoimikunnan jakamia apurahoja, mutta kääntäjien suhteellinen osuus apurahansaajista on pieni eikä heijastele käännöskirjallisuuden osuutta Suomen markkinoilla.

Asiatekstinkääntäjien todennäköisin työllistymismahdollisuus on ollut myös eri muotoinen ammatinharjoittajana toimiminen. Perinteisiä työsuhteita on ollut lähinnä julkissektorilla ja suuryrityksissä ruotsin ja englannin kääntäjille. Kuitenkin jo edellisenä vuonna alkanut suuntaus siihen, että kääntäjiä haettiin jonkin verran aiempaa enemmän perinteisiin työsuhteisiin, jatkui vuonna 2019. Sitä voi selittää osittain vakaampi taloustilanne, mutta kyse voi olla myös havainnosta, että käännöstoimintaa ja käännösten laatua voidaan valvoa ja kehittää haluttuun suuntaan, kun kääntäminen integroidaan osaksi organisaation toimintaa.

Niin alihankkijoina toimivien kääntäjien kuin tulkkiensa ammatillisen avun tarve liittyi pääasiassa alihankintasopimusten ongelmiin. SKTL:n juristi tuki jäseniä sopimusneuvotteluissa. Käännös- ja tulkkausalan markkinoiden ketjuuntumisen vuoksi alihankkijoina toimivien kääntäjien ja tulkkiensa asema ei yleisesti ottaen ole juurikaan parantunut kohenneesta taloussuhdanteesta huolimatta. Monet sopimukset sisältävät sekä työ- että toimeksiantosopimuksen elementtejä, mikä on omiaan hämärtämään niin työnantajan kuin työn suorittajankin velvollisuuksia ja oikeuksia. Alihankkijoita käyttävät toimistot näyttäisivät suosivan yhä enemmän yrittäjinä toimivia kääntäjiä ja tulkkeja. Lisäksi jäsenten välittämien tietojen mukaan markkinoilla esiintyy alihankkijoina toimivien yrittäjien kilpailun rajoittamista muun muassa kyseenalaisilla kilpailukieltolausekkeilla, jotka haittaavat tervettä kilpailua alalla.

1.3 Digitalisoituminen kääntäjien ja tulkkien arjessa

E-kirjojen ja äänikirjojen myynti on Suomessa lähtenyt nousuun jonkin verran muita Pohjoismaita jäljessä. Painettujen kirjojen myynnissä esiintynyttä laskua korjataan digitaalisten julkaisujen myynnillä. Äänikirjojen suurimmat julkaisijat Suomessa ovat ruotsalaisomisteisia, ja ne paitsi julkaisevat perinteisiä kirjoja digitaalisessa muodossa, myös valmistavat tuotteita suoraan digitaalisille alustoille eli tilaavat kirjailijalta teoksen ja käännättävät sen nimenomaan ääni- ja/tai e-kirjana julkaistavaksi. Ääni- ja e-kirjojen yleistymisen näkyi sopimusneuvottelujen monimutkaistumisena.

Kääntäjien ja tulkkien työ muuttuu vauhdilla digitalisoitumisen myötä. Samalla nousevat yhä useammin esille kysymykset tekijänoikeuksista, tekijän oikeudesta kohtuulliseen korvaukseen työstään, luottamuksellisuuden säilymisestä ja vastuun jakautumisesta.

Käännösmuistiohjelmat ovat jokapäiväisiä työvälineitä useimmille asiatekstinkääntäjille ja niiden käyttöön liittyy useita kysymyksiä. Usein muistit ovat kielipalveluyritysten omia ja niitä käytetään yritysten palvelimilla, jolloin kääntäjän koko työ jää yrityksen hallintaan. Tällöin yritys pystyy kartuttamaan itselleen tekstivarantoa, joka antaa sille edun tulevissa kilpailutuksissa, mutta käännöksen tehnyt kääntäjä jää hyötyä vaille. Vuonna 2019 SKTL on ohjeistanut kääntäjiä kiinnittämään huomiota ohjelmien tietoturvaan ja etenkin henkilötietojen käsittelyyn käännösmuisteissa ja pilvipalveluissa. Kääntäjillä ei kuitenkaan yleensä ole mahdollisuutta vaikuttaa koko muuhun hankintaketjuun ja sen tietosuojaan.

Pohjoismaiden suurin käännöspalveluyritys on yhdistänyt muistiohjelmaansa oppivan konekääntimen, joka hyödyntää kääntäjän työtä ja samalla alentaa tämän ansaintaa sekä välittömästi että kauaskantoisesti. Yritys ei ole suostunut sopimaan kääntimen kehitystyöstä erillistä korvausta, joten se on menettänyt lukuisia ammattikäntäjiä alihankkijoidensa joukosta.

Konekääntimiä kehitellään paitsi kaupalliseen käyttöön myös julkishallinnon käyttöön, mikä luo uusia palveluita alalle. Suomessa kehitys vaikuttanee ensisijaisesti suomi-ruotsi-kääntäjien työtilanteeseen, joskin heistä on jo vuosia ollut enemmän kysyntää kuin heistä on tarjontaa.

2. SKTL:n toiminta vuonna 2019

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto SKTL ry pani vuonna 2019 merkille Suomen taloudellisen tilanteen parantumisen ja yleisen markkinatilanteen jonkinasteisen elpymisen. Palvelut, joita SKTL:ltä kysyttiin, painottuivat aiempaa enemmän sopimusneuvontaan ja erityisesti kääntäjien ja tulkkien oikeuksiin teknologian kehittyessä ja sähköisten palveluiden yleistyessä ja monipuolistuessa.

Lakisääteistä käännös- ja tulkkaustoimintaa ovat auktorisoitujen kääntäjien ja rekisteröityjen oikeustulkkien toiminta. SKTL on edustettuna näitä koskevissa pysyvissä lautakunnissa ja toimikunnissa. Julkishallinnon käännös- ja tulkkaukspalvelut kuuluvat hankintalain piiriin. Vuonna 2019 valtion yhteishankintayksikkö Hansel ilmoitti, ettei se voimassa olevan hankintajakson päätyttyä enää kilpailuta käännöspalveluita. Ilmoituksen vuoksi SKTL alkoi varautua entistä monimuotoisempaan kilpailutustilanteeseen vastaisuudessa.

SKTL:lla on muutamia vuotuisia tapahtumia, jotka muodostavat toiminnan rungon sääntömääräisten kevät- ja syyskokousten lisäksi. Niistä vanhin ja kääntämisen, erityisesti suomentamisen, kannalta

tärkein on maan suurimpien käännöspalkintojen jako keväisin. Keväällä järjestetään myös kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumi, jossa esitellään alan tuoreinta tutkimusta varsin monipuolisesti. Syksyllä järjestetään sekä suomalais-ruotsalainen kääntäjäseminaari että kansainvälisen kääntäjienpäivän tapahtuma. Vuorovuosin järjestettävistä auktorisoitujen kääntäjien ja lääketieteen kääntäjien koulutuksista vuonna 2019 järjestettiin lääketieteen kääntäjien kaksipäiväinen koulutus. Näiden lisäksi erilaisia ajankohtaisia koulutus-, tiedotus- ja verkostoitumistapahtumia järjestetään satakunta eri puolilla maata.

Kun toiminta on näin vilkasta, vapaaehtoisten toimijoiden työ on korvaamatonta. Tässä luvussa esitellään toiminnan pääkohdat lyhyesti, mukaan lukien jaostojen ja paikallisosastojen toiminta yleisluontoisesti. Tarkempaa tietoa jaostojen ja paikallisosastojen toiminnasta on luvussa 4 *Jäsenistö, jaostot ja paikallisosastot* sekä SKTL:n verkkosivulla.

2.1 Tekijänoikeus- ja sopimusneuvonta

Ääni- ja e-kirjojen julkaisutahdin kiihtymisen myötä tekijänoikeuksien myyminen digitaalisissa julkaisuissa käytettäväksi yleistyi vuoden 2019 aikana. Sopimuskäytännöt hakevat muotoaan, ja neuvottelut ovat yksittäisille kääntäjille vaativia. Yleisimpiä ongelmakohtia ovat kertakorvauksen ja ns. rojalitkorvauksen määräytymisperusteet, sopimuksen laajuus, eli kattaako se vain tietyt, sopimuksessa luetellut julkaisumuodot vai kenties vielä tuntemattomat, tulevat julkaisumuodot sekä sopimuksen irtisanomisehdot. Tekijänoikeuskysymyksiin on vastannut liiton juristi OTK **Karola Baran**.

2.2 Jäsenille ja alan edustajille suunnattu koulutus- ja kehitystoiminta

Alkuvuodesta 2018 käynnistynyt, uusille jäsenille ja alanvaihtajille tarkoitettu mentoriohjelma päättyi maaliskuussa 2019. Sen tavoitteena oli antaa aloittaville tai uudelle alalle suuntaaville kääntäjille ja tulkeille käytännön tukea alan toimintatavoissa, esimerkiksi ongelmanratkaisussa ja asiakaskontaktien hoidossa. Alan yleisten toimintatapojen välittämisen lisäksi korostettiin verkostoitumisen merkitystä. Ohjelmaan valikoitui 11 mentori-aktori-paria, jotka tapasivat itsenäisesti. Ohjelma arvioitiin sen päätyttyä, ja palaute oli kiittävää. Mentoriohjelman toteuttamisesta ja seurannasta vastuu on assistentti Hanna Pippurilla.

Jaostot ja paikallisosastot järjestivät monipuolista koulutusta ja ajankohtaisia tiedotustilaisuuksia. Tulkki- jaostot järjesti vuonna 2019 ensimmäistä kertaa rekisteröityjen oikeustulkki- jaostopäivän. Tapahtumasta on tarkoitus tehdä säännöllinen, kahden vuoden välein toistuva koulutus.

Av-kääntäjät käynnistivät laajapohjaisena sidosryhmäyhteistyönä tekstitysten laatusuosituksen laatimisen. Työn aloittajina olivat SKTL:n lisäksi Kotimaisten kielten keskus Kotus ja Kieliasiantuntijat ry. Työhön osallistui YLE:n lisäksi muiden tv-kanavien ja suoratoistopalveluiden edustajia ja joukko av-tekstityksiä tarjoavia yrityksiä.

Opiskelijatyöllä on vakiintunut asemansa SKTL:n toiminnassa. Yhteistyötä opiskelijajärjestöjen kanssa tiivistettiin, ja liiton henkilökunta ja monet vapaaehtoiset vierailivat sekä luennoilla että opiskelijatilaisuuksissa. Lisäksi opiskelijoita osallistettiin toimimaan avustajina useissa liiton tapahtumissa. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa tehtiin tiivistä yhteistyötä.

2.3 Seminaarit, symposiumit ja muu yleishyödyllinen toiminta

Käännösalan näkyvyyttä ja verkostoitumista edistetään osallistumalla Turun ja Helsingin kirjamesseille, joilla SKTL:llä on osastopaikan lisäksi käännösaiheista lavaohjelmaa. Messupäivystys hoidetaan pääasiassa vapaaehtoisvoimin.

SKTL järjestää vuosittain uusinta tutkimustietoa esittelevän *Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin (KäTu)*. Vuoden 2019 symposiumi oli järjestyksessään XVII, ja sen aiheena oli Kääntämisen ja tulkkauksen tilat. Kaksipäiväisestä, 132 osallistujaa koonneesta symposiumista julkaistaan vertaisarvioitu tieteellinen verkkojulkaisu *MikaEL vol 13*.

Suomalais-ruotsalainen kääntäjäseminaari on niin ikään jokavuotinen, kaksipäiväinen tapahtuma. Se järjestetään yhteistyössä Kotimaisten kielten keskuksen (Kotus) kanssa. Kuluneena vuonna Tampereella järjestetyn tapahtuman aiheet käsittelivät kääntämisen ja tulkkauksen eri ilmiöitä ja konteksteja. Tapahtumaan osallistuu vuosittain 80–100 henkilöä.

Kansainvälistä kääntäjienpäivää vietettiin Suomessa 27.9. Turun yliopiston ja Kieliasiantuntijat ry:n kanssa yhteistyössä järjestetty tilaisuus kokosi paikalle noin 180-henkisen yleisön.

Kirjallisuuden kääntäjien jaosto järjesti *Kääntäjän ääni* -nimellä käännöskirjallisuuden keskusteluiltoja yhteistyössä Otava-kustantamon kanssa. Tilaisuudet järjestettiin joko jonkin tuoreen käännöskirjan tai käännöskirjallisuudessa esiintyvän teeman ympärille. Suositut, kaikille avoimet tilaisuudet järjestettiin kerran kuukaudessa kesäkuukausia lukuun ottamatta.

Lisäksi vuonna 2019 järjestettiin lääketieteen kääntäjien koulutuspäivä, joka vuorottelee auktorisoitujen kääntäjien koulutuspäivän kanssa.

2.4 Kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö

Liitto on aktiivinen toimija kotimaassa ja osallistuu lukuisiin virallisiin elimiin ja epävirallisiin verkostoihin toteuttaakseen perustehtävänsä tehokkaasti. Toukokuussa perustettiin uusi yhteistyöelin, kirjailijajärjestöjen yhteistyöfoorumi, jonka jäseniä ovat Kirjailijaliitto, Suomen tietokirjailijat, Finlands svenska författareförening ja SKTL.

SKTL:llä on perinteisesti ollut tiivistä yhteistyötä maailmanliitto FIT:n (Fédération Internationale des Traducteurs) kanssa, ja SKTL:llä on edustajanaan Pia von Essen maailmanliittoa johtavassa Councilissa.

Pohjoismaat ovat monin tavoin yhteyksissä keskenään niin kulttuurin kuin kaupankin alalla. Siksi myös kääntäjien ja tulkkien pohjoismainen yhteistyö on monimuotoista ja kattavaa.

Liiton tarjoama neuvonta ja opastus olivat vuoden aikana kysytyjä ja arvostettuja niin jäsenkunnan kuin asiakaskunnankin piirissä. Liitto toteutti yleishyödyllistä tarkoitustaan tarjoamalla neuvontaa paitsi jäsenilleen myös muille alasta kiinnostuneille, opiskelijoille, asiakaskunnalle ja viranomaisille. Viime vuosina on tärkeäksi noussut myös työ asioimis- ja oikeustulkkauksen edistämiseksi, erityisesti on painotettu sitä, että oikeustulkkiprojektin tunnettuutta ja käyttöä tulee edistää.

Luettelo kotimaisista ja kansainvälisistä yhteistyökumppaneista SKTL:n edustajineen tai yhteyshenkilöineen on toimintakertomuksen luvussa 7 *Edustukset kotimaisissa ja kansainvälisissä elimissä*.

2.5 Vaikuttamistyö

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto pyrki vaikuttamaan kääntäjien ja tulkkien arvostukseen ja toimintaehtoihin muun muassa tekemällä alan tarpeita ja reunaehtoja tunnetuiksi viranomaisille, antamalla tietoa päätöksenteon pohjaksi sekä osallistumalla viranomaisten työryhmiin, joissa linjattiin alaa koskevia kysymyksiä.

Suomen ja Euroopan kulttuuripolitiikkaan vaikutetaan yhdessä muiden järjestöjen kanssa erilaisten yhteistyöorganisaatioiden kautta.

Digitalisaation ja tekoälyn vaikutuksia käännös- ja tulkkialaan on seurattu useilla eri foorumeilla. SKTL:n puheenjohtaja osallistui Sanaston puheenjohtajan roolissa digitaalisia sisämarkkinoita koskevan direktiivin vaikutustyöhön. Kun direktiivin toimeenpanon valmistelu alkoi kesällä 2019, SKTL koordinoi näkemyksiä asiasta eurooppalaisten ja pohjoismaisten kollegoiden ja suomalaisten taiteilija- ja tekijäjärjestöjen kanssa. Toimeenpanoa on seurattu ja siihen on vaikutettu myös opetus- ja kulttuuriministeriön työpajoissa, Kapioston työryhmissä ja Tekijäfoorumi-verkoston kautta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti syksyllä 2019 lakiuudistustyön koskien lakia *eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista*. Lailla on tarkoitus uudistaa ns. kirjastoapurahalaki. SKTL:n edustajaksi työryhmään nimettiin puheenjohtaja Heikki Karjalainen.

2.6 Viestintä

Liiton tiedotus hoidetaan tapauskohtaisesti jokaisen tiedotettavan asian ja tapahtuman kannalta tehokkaimpien välineiden avulla ja vaaditussa aikataulussa. Verkkosivut, jäsenkirje ja neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Kääntäjä–Översättaren-lehti olivat edelleen liiton tärkeimmät tiedotuskanavat. Painetun lehden rinnalle perustettu käännösalan verkkojulkaisu Kääntäjä+ (www.sktl.fi/kaantajaplust) tarjosi ajankohtaista luettavaa lehden numeroiden ilmestymisen välillä.

Liiton toiminnasta ja hallituksen päätöksistä tiedottava jäsenkirje lähetettiin koko jäsenistölle aina hallituksen kokousten jälkeen. Tämän lisäksi jäsenkirjeitä lähetettiin tarpeen mukaan myös kokousten välillä. Myös jaostot ja paikallisosastot viestivät toiminnastaan omilla kanavillaan.

Sosiaalisessa mediassa tiedottamisen merkitys korostui entisestään niin tapahtumatiedottamisessa, asiatiedon välittämisessä kuin näkyvyyden lisäämisessä. Liiton some-kanavien seuraajamäärät ovat jatkaneet kasvuaan tasaisesti.

Viestinnässä korostettiin etenkin tekijänoikeuksia ja edunvalvonnallisia asioita. Alalla vallitseviin toimintaehtoihin pyrittiin vaikuttamaan tilanteeseen sopivin keinoin tarkoituksenmukaisia vaikutuskanavia käyttäen, mm. lausunnoin ja kannanotoin. Muiden järjestöjen kanssa tehtiin yhteistyötä silloin, kun tavoitteet olivat samansuuntaiset.

2.6.1 Kääntäjä–Översättaren-lehti

Liiton toiminnasta sekä alalle tärkeistä teemoista ja muutoksista tiedotetaan niin liiton jäsenille kuin ulkopuolisille sidosryhmille Kääntäjä-lehden kautta. Lehti lähetetään kaikille liiton jäsenille sekä keskeisille yhteistyökumppaneille, alan koulutuslaitoksiin, virastoihin, ministeriöihin sekä alan ulkopuolisiin järjestöihin. Lehdellä on noin 100 liiton ulkopuolista vakituista tilaajaa. Aikakauslehtimuotoinen Kääntäjä-lehti ilmestyi neljä kertaa vuonna 2019. Lehden normaali painosmäärä on 2700, ja suurempia painoksia otetaan tarpeen mukaan.

Lehden artikkeleissa tarkasteltiin kääntämistä ja tulkkausta niin teorian kuin käytännön kannalta. Artikkeleita lehteen kirjoittivat toimituskunnan lisäksi sekä jäsenet että liiton ulkopuoliset alan ammattilaiset, opettajat, tutkijat ja opiskelijat. Kääntäjä-lehti on alan monipuolisin ammattijulkaisu Suomessa ja siksi varsin luettu esimerkiksi yliopistoissa.

Lehden päätoimittajana toimi liiton hallituksen puheenjohtaja **Heikki Karjalainen** ja toimitussihteerinä liiton tiedottaja **Maarit Laitinen**. Avustajina toimi freelance-toimittaja **Riikka Pouta** ja joukko vapaaehtoisia jäseniä. Taitosta vastasi PPD Studio ja painatuksesta Painotalo Plus Digital.

2.6.2 MikaEL-verkkajulkaisu

Liitto julkaisee myös kääntämisen ja tulkkauksen tutkimukseen keskittyvää *MikaEL*-verkkajulkaisua, jonka sisältö perustuu pääosin KäTu-symposiumissa pidettyjen esitelmien pohjalta kirjoitettuihin artikkeleihin. Vertaisarvioitu julkaisu on hyväksytty mukaan tieteellisten julkaisujen laatua arvioivan julkaisufoorumin luokittelujärjestelmään sekä vastaavaan Norjan järjestelmään, joka on käytössä myös Ruotsissa.

MikaELn toimitustyöstä vastaa opettajien ja tutkijoiden jaosto, ja se on avoimesti verkossa saatavilla. Vuonna 2019 julkaistiin MikaELin volyyymi 12, jonka toimittivat **Ritva Hartama-Heinonen**, **Marja Kivilehto**, **Minna Kujamäki** ja **Katja Vuokko**.

2.6.3 Muu tiedotustoiminta

Liiton internet-sivuilla sekä jaostojen ja paikallisosastojen jäsenkirjeissä tiedotettiin ajankohtaisista aiheista. Liiton vapaaehtoisia koulutettiin liiton tiedotusvälineiden käyttöön, ja tilaisuuksien järjestämisestä vastanneet jaostot ja paikallisosastot huolehtivat aiempaa enemmän myös tapahtumaan liittyvästä tiedottamisesta. Jäsenkirjeiden lisäksi jaostot ja paikallisosastot tiedottivat jäsenilleen tapahtumista ja ajankohtaisista asioista omien Facebook-ryhmiensä kautta. Kesän aikana haettiin myönteistä näkyvyyttä kääntäjille ja tulkeille aihetunnisteilla #kehuääntäjää ja #tykkäystulkille. Sosiaalisessa mediassa käytettiin kampanjan ulkopuolellakin aihetunnisteita #kääntäjänäkyväksi ja #SKTLtekijät sekä tapahtumakohtaisessa tiedotuksessa näille erikseen sovittuja tunnisteita.

Suoratoistopalvelua tarjotaan yhä useammin silloin, kun se sopii tilaisuuden luonteeseen. Liiton edustajia vieraili vuoden 2019 aikana useissa eri tilaisuuksissa kertomassa kääntäjien ja tulkkien työstä.

2.7 Hallinnon haasteita

Yhteishallinnointilaki vaikutti tekijänoikeuskorvausten jakoperiaatteisiin, minkä vuoksi SKTL otti käyttöön uudet säännöt kopiointikorvauksista maksettavien apurahojen hakijoille vuoden 2019 aikana. Apurahojen haussa ja hallinnoinnissa käytetään sähköistä Aspicore-apurahajärjestelmää, jota

kehitettiin toimintavuoden aikana sitä mukaa kuin järjestelmän käytöstä saadut kokemukset sitä edellyttivät.

Ensimmäisen vuoden aikana nykyisissä toimitiloissa osoitteessa Hietaniemenkatu 2, Helsinki, ei ole löydetty pysyviä ratkaisuja koulutus- eikä varastointitilojen puutteeseen, joskin pieniä tilaisuuksia on mahdollista järjestää talon kokoushuoneissa. Omien koulutustilojen puute sekä varaston ylläpitäminen Kruununhaassa ovat olleet paitsi taloudellinen rasite, myös logistinen haaste.

3 Palkinnot, apurahat ja stipendit

SKTL myöntää vuosittain kaksi kopiointikorvauksin katettavaa kirjallisuuden käännöspalkintoa, joihin kumpaankin liittyy kiertopalkintona jaettavan taideteoksen lisäksi 10 000 euron rahapalkinto. Lisäksi jaostoilla on omat palkintonsa, joihin ei liity rahapalkintoa. Palkinnonsaajia ehdottavat raadit, joiden jäsenet on lueteltu kohdassa 9 *Vapaaehtoisista koostuvat toimikunnat, työryhmät yms.*

SKTL rahoittaa niin ikään saamistaan kopiointikorvauksista IBBY Finlandin lasten- ja nuortenkirjallisuuden Aarresaari-käännöspalkintoa. Se jaetaan joka toinen vuosi; ensimmäisen kerran palkinto jaettiin maaliskuussa 2018.

3.1 Rahastoista maksettavat palkinnot, apurahat ja stipendit

Mikael Agricola -palkinto suomennetusta kaunokirjallisesta teoksesta ja J. A. Hollon palkinto suomennetusta tietoteoksesta jaetaan Agricolan päivän tienoilla huhtikuussa. Agricola-palkinto myönnettiin vuonna 2019 **Arja Pikkupeuralle** ja Hollo-palkinto **Kari Koskelle**.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton juhlarahastosta myönnettiin neljä stipendiä. Kaikki stipendit kohdentuivat väitöstutkimukseen tai sen julkaisemiseen. Apurahansaajat olivat **Mary Nurminen, Annukka Saarenmaa, Niina Tammi** ja **Senja Ukkonen**.

3.2 Liiton muut palkinnot ja huomionosoitukset

SKTL:n opettajien ja tutkijoiden jaosto antoi vuoden 2019 Tiedon helmi -palkinnon tutkija, emeritusprofessori **Andrew Chestermanille**.

Vuonna 2019 jaettiin asiatekstinkääntäjien jaoston tunnustus-palkinto Kääntäjän kukkanen. Palkinnon saivat Tehojengi Oy:n perustajat **Elina Eskola, Kaisu Keisala-Kaseja** ja **Hanna Sirniö**. Palkintoehdotuksen teki jaoston jäsen **Paula Erkintalo**.

Vuonna 2019 SKTL:n kultainen ansiomerkki myönnettiin **Kersti Juvalle** ja **Heikki Karjalaiselle**.

4 Jäsenistö, jaostot ja paikallisosastot

Liiton varsinaiset jäsenet ovat kaikki yksilöjäseniä, mutta kannatus- ja ulkojäseniksi voivat päästä tietyin edellytyksin myös yleishyödylliset yhteisöt. Vuodesta 2016 saakka liitolla on ollut hyvää yhteistyötä toistaiseksi ainoan yhteisöjäsenensä, Diak-ammattikorkeakoulun kanssa.

Liiton toiminnasta merkittävä osa tapahtuu jaostojen ja paikallisosastojen kautta. Jaostoja on viisi: kirjallisuuden kääntäjien, asiatekstinkääntäjien, av-kääntäjien, tulkkien sekä opettajien ja tutkijoiden jaostot. Paikallisosastoja on kolme: Tampereen, Turun ja Vaasan paikallisosastot. Vapaaehtoisten rooli toiminnassa on erittäin merkittävä, sillä oman työnsä ohella toimivina he tuovat liitolle tietoa kentän toimintaehdoista ja ajankohtaisista suuntauksista.

Vuonna 2019 Suomen kääntäjien ja tulkkien liittoon liittyi 84 uutta jäsentä. Jäseniä erosi liitosta 104. Koko liiton jäsenmäärä oli 31.12.2019 yhteensä 1726, joista varsinaisia jäseniä oli 1431, koejäseniä 7, opiskelijajäseniä 134, kunniajäseniä 16 ja yhteisöjäseniä 1. Monet jäsenet kuuluvat toimintansa perusteella useaan eri jaostoon. Jaostojen toiminta on avointa kaikille jäsenille, mutta etusija on luonnollisesti jaostojen omilla jäsenillä. Paikallisosastojen toiminta on kaikille alueen jäsenille suunnattua näiden jaostojäsenyyksistä riippumatta.

4.1 Jaostot

Jaostot järjestävät runsaasti oman alansa toimintaa sekä virkistystoimintaa. Toiminta lähtee kunkin ammattialan tarpeista tai alakohtaisista haasteista. Jaostot voivat myös järjestää yhteisiä tapahtumia, jotka valottavat kääntäjiä ja tulkkeja kiinnostavia yhteiskunnan ilmiötä. Kukin jaosto toimii omalla tavallaan: jotkut kokoontuvat säännöllisesti, toisten toiminta järjestyy erikseen suunniteltujen tapahtumien ympärille. Kaikille on yhteistä se, että oman alan ajankohtaisista asioista järjestetään koulutusta sekä tiedotus- ja keskustelutilaisuuksia. Toimintakertomuksen luvussa 9 on esitetty jaostojen toimikunnat. Jaostojen täsmällisemmät toimintakertomukset julkaistaan SKTL:n verkkosivulla.

I Kirjallisuuden kääntäjien jaosto, 362 jäsentä, pj. Taina Helkamo

Jaosto järjesti muun muassa Kääntäjän ääni -kirjallisuusiltoja ja luentoja ja kokoustilaisuuksia eri teemojen ympäriltä. Kirjallisuuden kääntäjät edustavat SKTL:a useissa kansainvälisissä ja kotimaisissa organisaatioissa.

II Asiatekstinkääntäjien jaosto, 1346 jäsentä, pj. Marja Ollila

Jaosto järjesti seitsemän jäsentapahtumaa, joihin kuului koulutusta, vierailuja ja virkistymistä. Lisäksi asiatekstinkääntäjiä osallistui alkuvuodesta pidettyyn lääketieteen kääntäjien koulutukseen. Yhdessä liiton toimiston kanssa pantiin vireille tiedotushankkeita, kuten käännostöiden ostajan opas. Vuoden aikana toteutettiin myös asiatekstinkääntäjien palkkiokysely.

III Av-kääntäjien jaosto, 277 jäsentä, pj. Juhana Korhonen

Av-kääntäjät aloittivat ruututekstien laatusuosituksen laatimisen laajapohjaisessa yhteistyössä, johon osallistuivat useat alan toimijoiden edustajat, mm. Yle. Lisäksi av-kääntäjät ovat pitäneet yhteyttä alan kansainvälisiin toimijoihin niin Pohjoismaissa kuin Euroopassakin.

IV Tulkkijaosto, 374 jäsentä, pj. Ruta Rannat

Tulkkijaosto avasi muutamia tapahtumia myös muille kuin SKTL:n jäsenille. Erityisesti toiminnassa ovat painottuneet asiomis- ja oikeustulkkauksen haasteet. Vuonna 2019 järjestettiin ensimmäinen rekisteröityjen oikeustulkki koulutuspäivä. Kansallisissa yhteistyöelimissä on haluttu vaikuttaa mm. oikeustulkki rekisterin käytön lisäämiseen ja tunnetuksi tekemiseen, jotta rekisterin oikeustulkki direktiivin mukainen käyttötarkoitus toteutuisi. Siihen liittyen SKTL:n edustajat ovat olleet yhteydessä syyttäjähdistykseen, Asianajajaliittoon ja oikeusministeriöön. SKTL oli myös asiantuntijaroolissa mukana TEM:n valmistellessa hanketta, jonka tarkoituksena on selvittää kuntien asiomis- ja oikeustulkkauskäytön

tilaa. Tulkki jaosto ja liiton toimisto ovat viranomaisteitse pyrkineet selvittämään itsensätyöllistäjien työoikeudellista asemaa.

V Opettajat ja tutkijat, 101 jäsentä, pj. Ritva Hartama-Heinonen

Jaoston keskeisin vuotuinen tapahtuma on Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumi eli KäTu, jonka jaosto järjestää yhteistyössä kääntäjiä kouluttavien yliopistojen kanssa. XVII KäTu-symposiumi järjestettiin Tampereella 12.–13.4.2019 teemana Kääntämisen ja tulkkauksen tilat. Lisäksi jaosto järjesti jäsenilleen alan opetuksen tilaa ja tulevaisuutta käsittelevän syysseminaarin Joensuussa 12.8.2019.

4.2 Paikallisosastot

Paikallisosastot edustavat liittoa omalla maantieteellisellä alueellaan, ja niiden toiminta on luonteeltaan jaostorajat ylittävää. Paikallisosastot järjestävät koulutuksia ajankohtaisista aiheista sekä virkistystoimintaa. Paikallisosastojen toiminta on hyvin aktiivista ja säännöllistä. Toimintakertomuksen luettelo-osassa on esitetty jaostojen toimikunnat. Paikallisosastojen täsmällisemmät toimintakertomukset julkaistaan SKTL:n verkkosivulla.

Tampereen paikallisosasto, 190 jäsentä, pj. Sirpa Alkunen

Paikallisosasto järjesti 11 tapahtumaa vuonna 2019. Niissä otettiin huomioon eri ammattikuntien tiedolliset ja taidolliset tarpeet, mutta myös virkistys ja työhyvinvointi.

Turun paikallisosasto, 238 jäsentä, pj. Aulikki Vuola

Turun paikallisosaston toiminta oli perinteisen monipuolista myös kuluneena vuonna. Kuukausitapaamisten ohjelma kattoi monipuolisesti kirjallisuuden, kääntämisen ja kulttuurin aihepiirejä. Liäksi SKTL osallistui Turun paikallisosaston voimin Euroopan kielten päivään Salossa kauppakeskus Plazassa 26.9.2019. Turun kirjamesseilla 4.–6.10. paikallisosasto vastasi SKTL:n messuosaston käytännön järjestelyistä.

Vaasan paikallisosasto, 63 jäsentä, pj. Paula Bertell

Vaasan paikallisosaston toiminta on kaksikielistä. Vuoden aikana järjestettiin 9 koulutus- ja virkistystapahtumaa. Koulutuksessa panostettiin erityisesti kotimaisten kielten kielenhuoltoon. Muita aiheita olivat mm. paikallishistoria, ensiapu ja työhyvinvointi.

5 Jäsenedut

Liitto tarjoaa jäsenilleen runsaasti erilaisia aineettomia ja aineellisia jäsenetuja, kuten juridista sopimus- ja tekijänoikeusneuvontaa, Kääntäjä-lehden jäsenille kotiin lähetettynä, mahdollisuutta mainostaa SKTL:n kääntäjä- ja tulkkihakupalvelussa omaa käännös- tai tulkkaustoimintaansa, tukea riitatilanteissa, työskentelyresidenssin jäsenille Saksassa sekä tukea oman työnsä markkinointiin. Lisäksi jäsenet saavat etuja ja alennuksia monista työhönsä liittyvistä hankinnoista, myös hyvinvointipalveluista ja työvälineistä.

6 Hallinto ja henkilökunta

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton hallituksessa on voimassa olevien sääntöjen perusteella 3–10 jäsentä. Vuonna 2019 kokoonpano oli seuraava:

Sivu 10/14

Heikki Karjalainen, puheenjohtaja
Sirpa Alkunen, varapuheenjohtaja, Tampereen po:n edustaja
Taina Helkamo, I jaoston edustaja
Marja Ollila, II jaoston edustaja
Juhana Korhonen, III jaoston edustaja
Ruta Rannat, IV jaoston edustaja
Ritva Hartama-Heinonen, V jaoston edustaja
Aulikki Vuola, Turun po:n edustaja
Tarja Sirén, Vaasan po:n edustaja

Hallituksen sihteerinä toimi Kristiina Antinjuntti.

Liitto vuokrasi vuoden 2019 loppuun saakka kahden huoneen toimitilaa osoitteessa Hietaniemenkatu 2, 4. krs. 00100 Helsinki. Tilat omistaa Kopiosto ry. Lisäksi talon kokoustilat ovat SKTL:n käytettävissä.

Liiton päivittäisestä toiminnasta vastaavat kolme kokoaikaista työntekijää: toiminnanjohtaja Kristiina Antinjuntti, tiedottaja Maarit Laitinen ja järjestöasiantuntija Jenni Kavén. Liiton osa-aikaisena juristina toimii Karola Baran. Toimistossa työskenteli 50 % työajalla myös assistentti Hanna Pippuri, jonka tehtäviin kuului mentoriohjelman hallinnointi, kirjallisuuden kääntäjän selviytymisoppaan toimittaminen, opiskelijatyö sekä avustaminen viestinnässä ja toimiston muissa tehtävissä.

Taloushallinnon palvelut, palkanmaksu mukaan lukien, ostettiin Aallon Tilitoimisto Oy:tä.

Liiton tilintarkastajana toimi KHT, KTM Tuire Mannila ja varatilintarkastajana KHT-yhteisö BDO Oy.

7 Edustukset kotimaisissa ja kansainvälisissä elimissä

SKTL:llä oli edustaja tai sen ehdokas oli valittu mm. seuraaviin alan kannalta tärkeisiin suomalaisiin elimiin:

- Auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta: Laura Vuorinen, varajäsen Paavo Siltala
- Oikeustulkki- ja kääntäjäalautakunta: Anna Mäntynen, varajäsen Liisa Laakso-Tammisto
- Tulkkauksen työelämätoimikunta: Kristiina Antinjuntti
- Sanastokeskus TSK:n hallitus: Kristiina Antinjuntti
- Sanastokeskus TSK:n käännösalan standardit -työryhmä: Liisa Laakso-Tammisto
- Valtion kirjallisuustoimikunta: Kristiina Drews
- Kirjastoapurahalautakunta: Helene Bützow, varajäsen Tapani Kärkkäinen
- Forum Artisin hallitus: Sirkka-Liisa Sjöblom
- Lukukeskuksen hallitus: Laura Jänisniemi
- Suomen kielen lautakunta: Sampsa Peltonen
- Helsingin kirjamessejen yhteyshenkilöt: Maarit Laitinen, Taina Helkamo
- Turun kirjamessejen päätoimikunta: Aulikki Vuola, varajäsen Maarit Laitinen
- Sanasto ry:n hallitus: Heikki Karjalainen, varajäsen Kristiina Rikman
- Tekijäfoorumi: Heikki Karjalainen
- Maahanmuuttoviraston vuonna 2019–2020 toteuttaman hankkeen ”Tulppaani – Tulkkauksen laadun parantaminen” ohjausryhmä: Gun-Viol Vik, varajäsen Anu Viljanmaa
- Tekstin talo ry:n hallitus: Jenni Kavén
- IBBY Finland: Lastenkirjallisuuden käännöspalkintolautakunnan jäsen: Anne Ketola

SKTL on seuraavien kansainvälisten järjestöjen ja verkostojen jäsen:

- FIT (Fédération Internationale des Traducteurs), FIT:n hallituksen jäsen: Pia von Essen
- CEATL (Conseil Européen des Associations de Traducteurs Littéraires): Aura Sevón
- Baltic Writers' Council: vuosikokousedustaja ja raportoiija Taina Helkamo
- EULITA (European Legal Interpreters' and Translators' Association): jäsenkokousedustaja ja raportoiija Mari Janatuinen
- AVTE (Audiovisual Translators Europe): konferenssityöryhmän jäsen Anna-Maija Ihander
- Särö ry (Frankfurt an der Oderin residenssi)
- Norne (Nätverket för litterära översättare): edustaja Sanna Manninen
- NFÖR (Nordiskt författar- och översättarråd): edustaja Heikki Karjalainen

8 Rahoitus

Liiton pääasiallisia rahoituslähteitä oli kolme: jäsenmaksut, opetus- ja kulttuuriministeriön yleisavustus sekä Kopioston kopiointista käännösalan osalta liitolle tilittämät kollektiivikorvaukset, joista yleishyödylliseen tiedotus-, koulutus- ja neuvontatoimintaan on käytetty 79 900. Vuonna 2019 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi liitolle toiminta-avustuksena 57 000 euroa, ja jäsenmaksukertymä oli 241 952 euroa.

9 Vapaaehtoisista koostuvat toimikunnat, työryhmät yms.

Mikael Agricola -palkintoraati 2019

Jaana Nikula, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n nimeämä jäsen
Heidi Heinonen, Suomen arvostelijain liitto ry
Markku Nivalainen, Suomen arvostelijain liitto ry
Auli Hakulinen, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n nimeämä jäsen

J. A. Hollo -palkintoraati 2019

Teemu Korpijärvi, Suomen arvostelijain liitto ry
Vesa Rantama, Suomen arvostelijain liitto ry
Mikko Lehtonen, Suomen tietokirjailijat ry
Sanna Pernu, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry
Markku Päckilä, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry

Aarresaari-palkintoraati 2019

Palkintolautakunta ei toiminut vuonna 2019, koska palkinto jaetaan parillisina vuosina.

I jaoston toimikunnan jäsenet

Taina Helkamo, puheenjohtaja
Kaisa Kattelus, varapuheenjohtaja
Oona Timonen
Aura Sevón
Aleksi Milonoff
Aura Nurmi

II jaoston toimikunnan jäsenet

Marja Ollila, puheenjohtaja
Kristiina Junntila
Marjukka Lehtinen
Eva Malkki
Laura Pascual
Ilona Repponen, opiskelijajäsen
Tanja Suitiala

III jaoston toimikunnan jäsenet

Juhana Korhonen, puheenjohtaja
Anna-Maija Ihander
Kaisa Vitikainen
Suvi Salmilampi
Ilona Ahlgren, jäsen loppuvuodesta
Laura Pascual, jäsen loppuvuodesta

IV jaoston toimikunnan jäsenet

Ruta Rannat, puheenjohtaja
Laura Minkkinen
Tuija Kokko
Pia Leppälä

V jaoston toimikunnan jäsenet

Ritva Hartama-Heinonen, puheenjohtaja ja sihteeri, Helsingin yliopisto
Minna Ruokonen, varapuheenjohtaja ja tiedottaja, Itä-Suomen yliopisto
Juha Eskelinen, Helsingin yliopisto
Anne Ketola, Tampereen yliopisto
Nestori Siponkoski, Vaasan yliopisto/Jyväskylän yliopisto, heinäkuulle 2019 saakka
Kristiina Taivalkoski-Shilov, Turun yliopisto

Tampereen paikallisosaston toimikunta

Sirpa Alkunen, puheenjohtaja
Pia von Essen, varapuheenjohtaja
Anna Beckers, opiskelijajäsen, sihteeri
Hanna Lappalainen, rahastonhoitaja
Elina Eskola, tiedottaja
Mary Nurminen, yliopiston yhteyshenkilö
Senja Ukkonen, opiskelijajäsen
Milka Koironen, jäsen

Turun paikallisosaston toimikunta

Aulikki Vuola, puheenjohtaja
Diana Berber
Tina Matala-aho
Mari Repo
Niina Tammi
Pia Vinkki

Vaasan paikallisosaston toimikunta

Paula Bertell, puheenjohtaja
Tarja Sirén

Gun-Viol Storm
Annica Törmä

Verkkojulkaisu MikaELin toimituskunta

Ritva Hartama-Heinonen
Marja Kivilehto
Minna Kujamäki
Katja Vuokko (–MikaEL, volyymi 12)
Laura Ivaska (MikaEL, volyymi 13–)

Suomalais-ruotsalaisen kääntäjäseminaarin työryhmä

Bianca Holmberg, Kotimaisten kielten keskus
Maria Hägglund, Valtioneuvoston kanslia
Jenni Kavén, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto
Elisabeth Ostrow, yrittäjä
Jenni Roth, konferenssis sihteeri

Kopiosto-työryhmä

Tuula Kojo
Sanna Kokkonen
Kirsi Lammi
Sirikka-Liisa Sjöblom
sihteeri Jenni Kavén

Kääntäjä-lehden toimituskunta

Heikki Karjalainen, päätoimittaja
Maarit Laitinen, toimitussihteeri
Jenni Kavén
Hanna Pippuri
Kristiina Antinjuntti
Annica Törmä
Mili Viita
Juha Eskelinen